

Valmistoitutu tootvate ettevõtete 2018. aasta I kvartali ülevaade

Marje Mäger
majandus- ja keskkonnanalüüsi büroo / peaspetsialist
11.07.2018

Lühikokkuvõte

- Suurenenud sisenõudlus kasvatas valmistoitutu tootvate ettevõtete müügitulu. Ettevõtete 2018. aasta esimese kvartali **müügitulu** oli 67,5 mln eurot ehk 6,0% suurem kui eelneval aastal samal perioodil. Sisetarbimise kasvu toetas kiire palgakasv ja suhteliselt madal töötuse tase.
- Ettevõtted kasvatasid kasumit. Valmistoitutu tootvate ettevõtete **kogukasum** 2018. aasta esimeses kvartalis oli 6,9 mln eurot ehk kaks korda suurem kui eelmisel aastal samal ajal. Kulude kokkuvõtte samaaegselt kasvanud müügituluga suurendas kasumit.
- Müügitulu kasv koos kogukulude kokkuvõttega väljendus sektori tootava lisandväärtuse kasvus ligi neljandiku võrra. Ettevõtetes loodi 2018. aasta esimeses kvartalis **puhast lisandväärtust** 17,7 mln eurot, mida oli 27,8% rohkem võrreldes eelneva aasta sama ajaga
- Viimaste aastate suurenenud investeeringud masinatesse ja seadmetesse on loonud tingimused töötajate produktiivsuse kasvuks. Ettevõtetes loodi 2018. aasta esimese kvartaliga 6,7 tuhat eurot **lisandväärtust** töötaja kohta ehk 29,0% rohkem võrreldes eelmise aasta sama ajaga.
- Soodsast väliskeskkonnast tulenev ettevõtjate majanduskindluse kasv ning pankade madalad laenuintressid soodustasid investeeringuaktiivsuse kasvu. Materiaalsesse põhivarasse **investeeriti** 2018. aasta esimeses kvartalis 1,8 mln eurot, mida oli üle kahe korra (+ 1,1 mln €) rohkem kui eelmisel aastal samal ajal.

Sissejuhatus

Ülevaates on käsitletud toiduainetööstuse ettevõtteid, mis kuuluvad Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori (EMTAK¹ 2008) järgi gruppi C108.

Ülevaates käsitletakse valmistoitute tootvate ettevõtetenä järgmisi ettevõtteid:

- valmistoitute tootmine²
- suhkru ja –kondiitritoodete tootmine
- kohvi ja tee töötlemine
- maitseainete ja –kastmete tootmine
- eritoitute tootmine³

Vaadeldud on ettevõtete positsiooni majanduses, investeringuid ning põgusalt on puudutatud ka väliskaubandust. Ülevaate tegemisel on kasutatud Eesti Statistikaameti (SA) lühiajastatistika andmeid. Ülevaates käsitletud majandusnäitajad on kõigi valimisse kuuluvate ettevõtjate keskmised, seega ei kajasta kõigi ettevõtete olukorda võrdselt, vaid näitab valimi statistilist üldistust. Üksikute ettevõtete näitajad võivad ülevaates toodud keskmisest erineda. Ülevaates kasutatud SA lühiajastatistika andmed on 26.06.2018 seisuga.

Positsioon majanduses

Toiduainetööstuses on piima- ja lihatööstuse kõrval oluline koht valmistoitute tootvatel ettevõtetel. Nad loovad 15% toiduainetööstuse müügitulust, peaaegu viiendiku lisandväärtusest ning neljandiku ekspordist. Samuti annavad nad tööd peaaegu viiendikule toiduainetööstuse töötajatele.

Keskmiselt tegutseb Eestis 140-150 valmistoitute tootvat ettevõtet (juriidilisi isikuid). Vaatamata suurele ettevõtete arvule annavad neli suuremat tööstust ~60% valmistoitute tootvate tööstuste müügitulust. Suurima osakaaluga on suhkrust kondiitritoodete ja maitseainete tootmisega tegelevad ettevõtted. Suurusgrupiti (tööga hõivatud isikute⁴ arvu järgi) oli kõige enam alla 10 töötajaga mikroettevõtteid, mis moodustavad peaaegu 80% kogu ettevõtete arvust.

SA lühiajastatistika andmetel toodeti 2018. aasta esimeses kvartalis valmistoitute tootvate ettevõtete poolt kokku ~ 60 mln euro eest toodangut. Võrreldes eelmise aasta sama ajaga toodangu maht pisut langes. Toodangust pool eksporditakse. Valmistoitute moodustas 16% toiduainetööstuse ning 2% töötleva tööstuse toodangust.

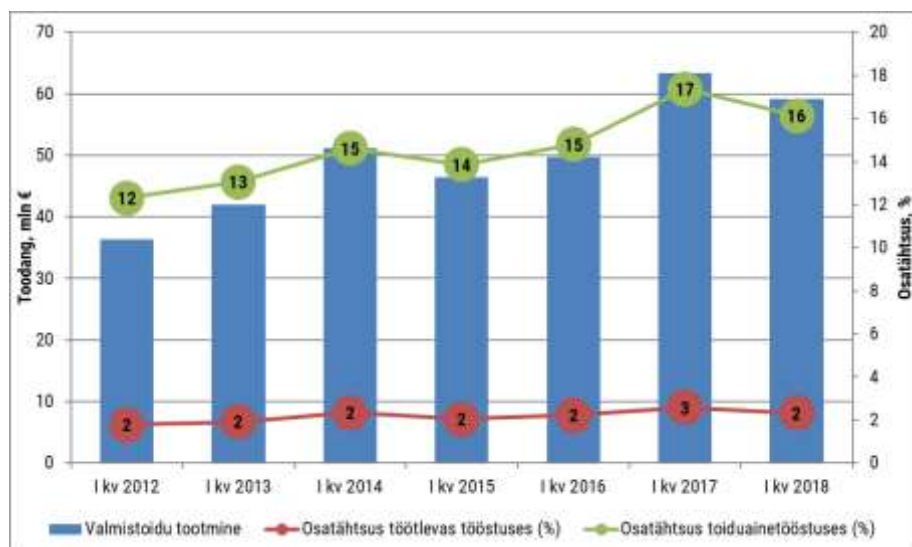
---

¹ Eesti majanduse tegevusalade klassifikaator

² Salatid, võileivad, pannkoogid jne

³ Laste piimasegud, dieet- ja diabeetikute toidud, gluteenivabad toidud jne

⁴ Kõik ettevõttes töötavad isikud, olenemata tööajast

Joonis 1. Valmistoitutootvate ettevõtete toodang (mln €), osatähtsus töötlevas ja toiduainetööstuses (%)

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused

Majandusnäitajad

Valmistoitutootvad ettevõtted teenisid esimeses kvartalis 67,5 mln eurot **müügitulu** ehk 6,0% rohkem kui eelmisel aastal samal ajal. Eesti majandusel läheb hästi. Madal töötuse tase ja jätkuvalt kiire sissetulekute kasv hoiab tarbijate kindlustunnet kõrgel. See oli ka üheks teguriks, et vaatamata toidukaupade kiirele hinnakasvule valmistoidu müük koduturul suurenes peaaegu viiendiku võrra. Samal ajal toodangu väljavedu jäi eelmise aasta tasemele. Valmistoitutootvate ettevõtete müügitulu moodustas 2018. aasta esimeses kvartalis 15,0% toiduaine- ning 2,2% töötleva tööstuse müügitulust.

Ettevõtete 2018. aasta esimese kvartali **kulud** olid 60,6 mln eurot ehk 0,8% suuremad kui eelmisel aastal samal ajal. Kuna tootmismahud vaadeldaval perioodil vähenesid, siis võib järeldada, et müügitulu kasvuks kasutati eelnevatel perioodidel realiseerimata valmistoodangut. See võib olla ka põhjuseks, et kulud jäid eelneva aasta tasemele. Valmistoitutootvate ettevõtete kulud moodustasid 14,0% toiduaine- ning 2,1% töötleva tööstuse kuludest.

Valmistoitutootvate ettevõtete **kogukasum** 2018. aasta esimeses kvartalis oli 6,9 mln eurot ehk kaks korda suurem kui eelmisel aastal samal ajal. Kulude kokkuhoid samaaegselt kasvanud müügituluga suurendas kasumit. Valmistoitutootvate ettevõtete kogukasum moodustas 38,9% toiduaine- ning 6,2% töötleva tööstuse kogukasumist. Kiire kasumi kasv väljendub ka ettevõtete kasumlikkuse⁵ suurenemises. Müügitulu kasvu kiirenemine ja palgatõusu kasvu aeglustumine võivad olla tegurid, mille tulemusel pöördus valmistoitutootvate ettevõtete kasumlikkus pärast mitme aastast langust taas tõusule.

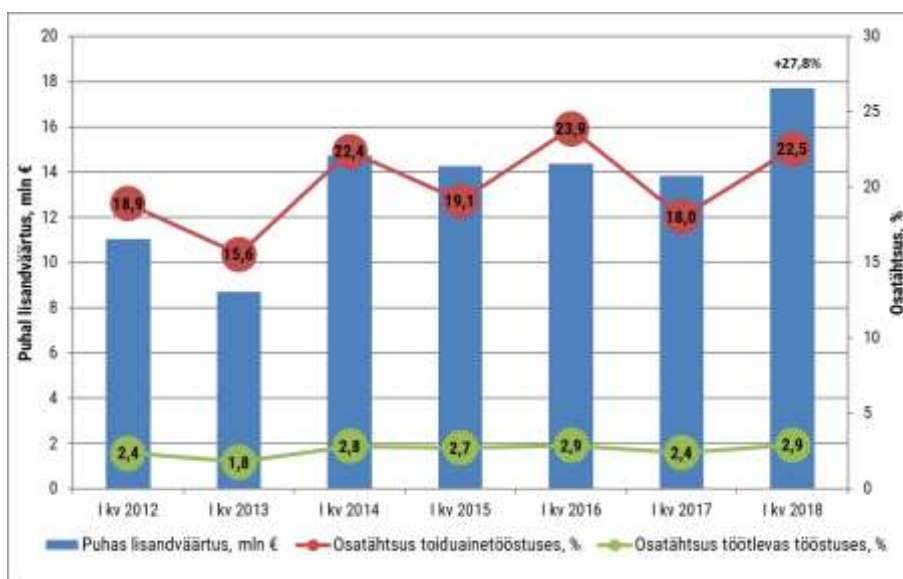
⁵ Kogukasumi osatähtsus müügitulus e kogurentaablus

Joonis 2. Valmistoitute tootvate ettevõtete müügitulu, kulud, kogukasum (mln €)

Allikas: Statistikaamet

Suurenenud sisenõudlusest tulenevalt oli ettevõtetel võimalik kasvatada müügitulu. Samal ajal suudeti oluliselt parandada efektiivsust, mille tulemusel ettevõtete kogukulud jäid eelmise aasta tasemele. Müügitulu kasv koos kogukulude kokkuvõttega väljendus sektori tootava lisandväärtuse kasvus ligi neljandiku võrra võrreldes eelmise aasta sama perioodiga. Esialgsetel andmetel loodi valmistoitute tootvates ettevõtetes 2018. aasta esimeses kvartalis **puhast lisandväärtust** 17,7 mln eurot, mida oli 27,8% rohkem võrreldes eelneva aasta sama ajaga. Valmistoitute tootvad ettevõtted annavad 22,5% toiduaine- ning 2,9% töötleva tööstuse lisandväärtusest.

Joonis 3. Valmistoitute tootvates ettevõtetes loodud puhast lisandväärtus (mln €), osatähtsus töötlevas ja toiduainetööstuses (%)

Allikas: Statistikaamet

Valmistoitu tootvates ettevõtetes tegutseb keskmiselt 18,1% toiduainetööstuses ning 2,4% töötlevas tööstuses **hõivatud inimestest**. SA andmetel oli 2018. aasta esimeses kvartalis valmistoitu tootvates ettevõtetes tööga hõivatud keskmiselt 2623 inimest. Aastases võrdluses vähenes hõive 25 inimese võrra (-0,9%).

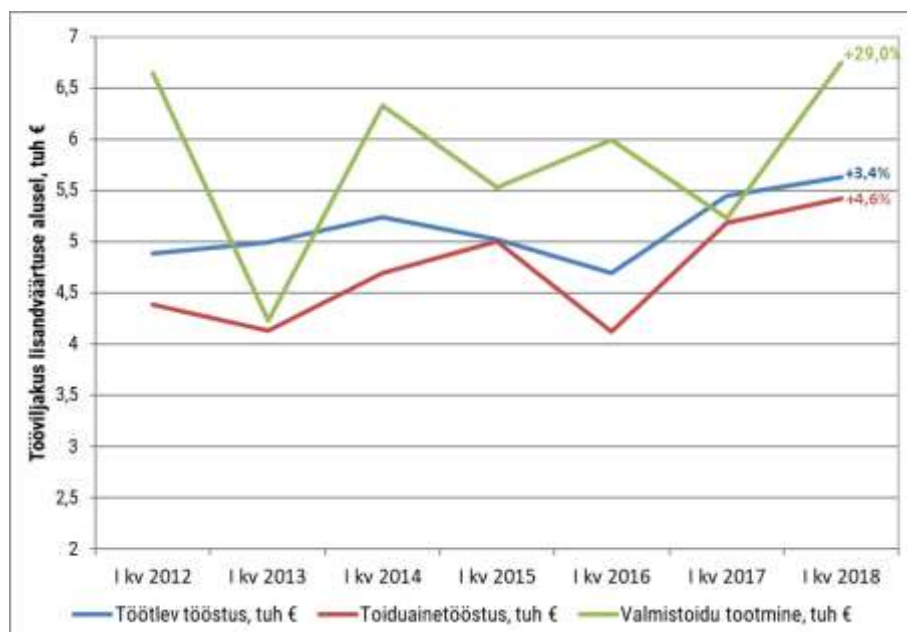

Joonis 4. Tööga hõivatute arv valmistoitu tootvates ettevõtetes, osatähtsus toiduaine- ja töötlevas tööstuses (%)

Allikas: Statistikaamet

Viimaste aastate suurenenud investeeringud masinatesse ja seadmetesse on loonud tingimused töötajate produktiivsuse kasvuks. Valmistoitu tootvates ettevõtetes loodi 2018. aasta esimese kvartaliga 6,7 tuh eurot lisandväärtust töötaja kohta ehk 29,0% rohkem võrreldes eelmise aasta sama ajaga. Tunnitootlikkus⁶ suurenes samas tempos, mis näitab, et vähenenud töötundide arvuga loodi rohkem lisandväärtust. Valmistoitu tootvate ettevõtete tööviljakus kasvas oluliselt kiiremini kui töötleva ja toiduainetööstuse tegevusalade keskmine.

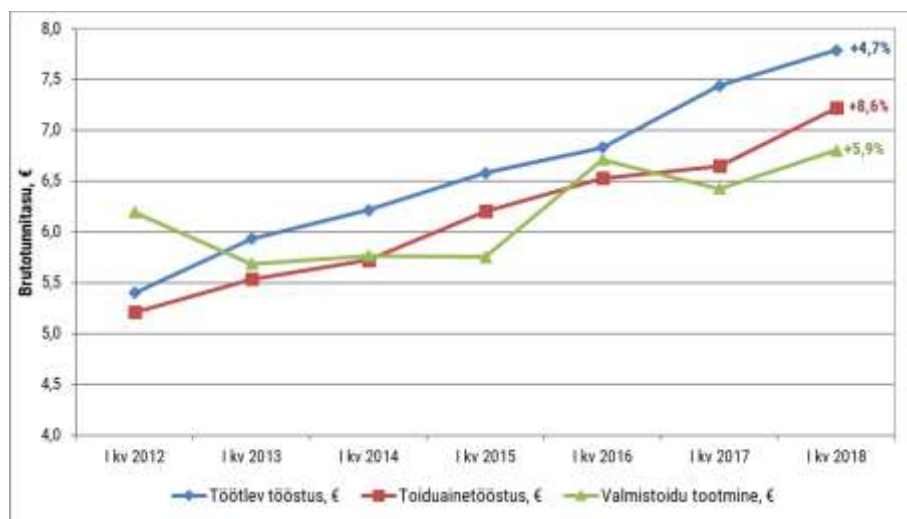
⁶ Lisandväärtus ÷ töötatud tunde arv

Joonis 5. Töövõljalikus puhta lisandväärtuse alusel (tuhat €)

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused

Suhteliselt madala töötuse määra tõttu püsib palgasurve. Valmistoitutootvate ettevõtete 2018. aasta esimese kvartali **keskmine brutotunnitasu**⁷ oli 6,8 eurot, mida oli 5,9% rohkem kui eelneval aastal samal ajal. Vaatamata hoogsast tõusust jäi valmistoitutootvate ettevõtete keskmine brutotunnitasu siiski alla nii töötleva tööstuse kui ka toiduainetööstuse keskmisele.

Joonis 6. Keskmine brutotunnitasu (€)

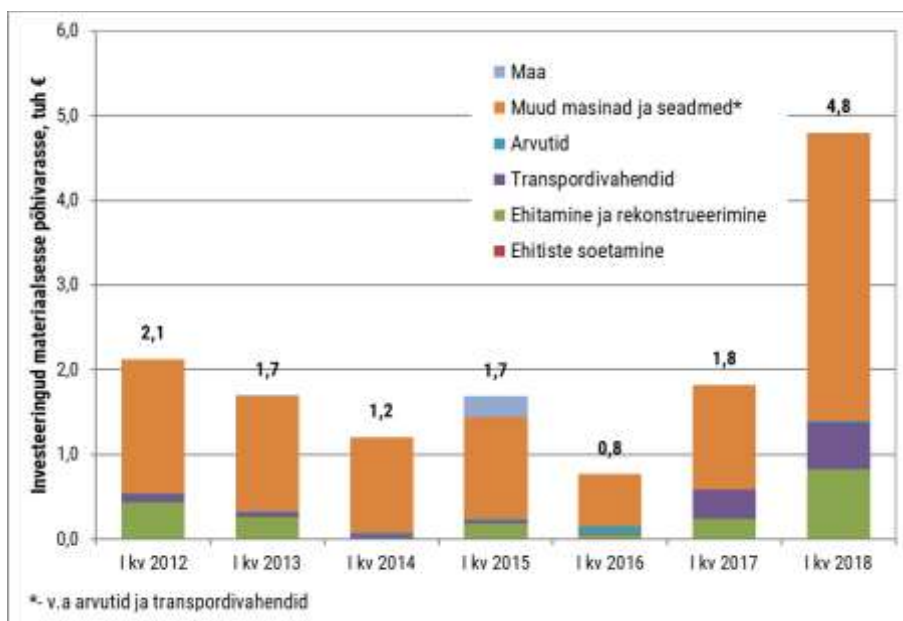
Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused

⁷ Brutotunnitasu = palgakulu / töötatud tunnid

Investeeringud

Ettevõtete investeeringud on viimastel aastatel suurenenud, see trend jätkus ka 2018. aasta alguses. Valmistoitute tootvad ettevõtted investeerisid materiaalsesse põhivarasse 2018. aasta esimese kolme kuuga 4,8 mln eurot, mida oli 2,6 korda (+ 3,0 mln €) rohkem kui eelmisel aastal samal perioodil.

Eesti majandusel läheb praegu hästi, mis peegeldub ka tarbijate ostukäitumises – esimese kvartali müügitulu kasv tulenes kauplemise elavnemisest koduturul. Eesti turu väiksuse tõttu oleme sõltuvad välisnõudlusest ja sellest tulenevalt on kindlasti üheks investeeringuotsuseid mõjutavaks teguriks üldine maailmamajanduse olukord. Vaatamata ebakindlale maailma poliitilisele olukorrale on Eurostati andmetel ELi majandusindikaatorid tugevnenud, mis väljendus tööstustoodangu kasvus ja töötuse vähenemises. Soodsast sise- ja väliskeskonnast tulenev ettevõtjate majanduskindluse kasv, pankade madalad laenuintressid ning samuti EL finantsperioodi 2014-2020 toetusmeetmete kasutamine – tegurid, mis olid heaks eelduseks investeerimisaktiivsuse kasvule.

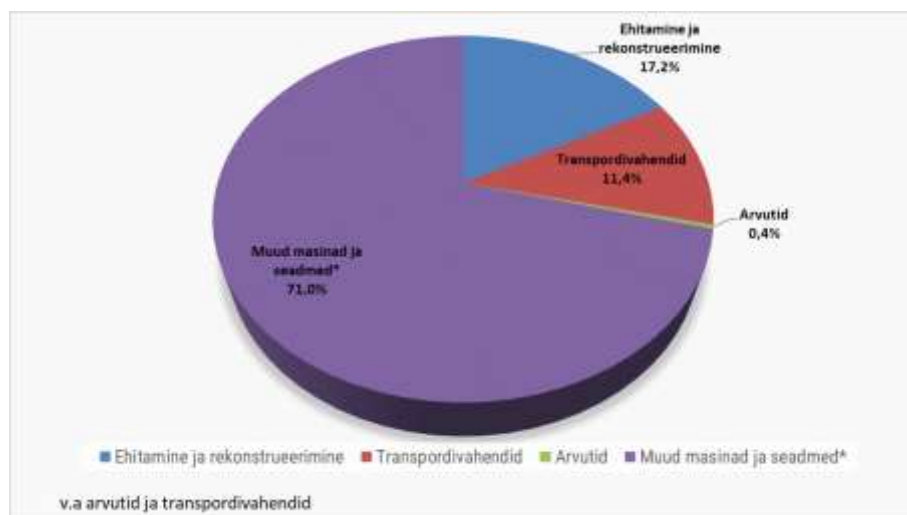

Joonis 7. Valmistoitute tootvate ettevõtete investeeringud materiaalsesse põhivarasse (tuhat €)

Allikas: Statistikaamet

Kõige rohkem investeeriti muudesse masinatesse ja seadmetesse (va arvutid ja transpordivahendid), kokku 1,2 mln euro väärtuses, mis moodustas kogu materiaalsesse põhivarasse tehtud investeeringutest 67,6%. Seega investeerisid ettevõtted eelkõige potentsiaalse efektiivsuse kasvu. Tootlikkuse parandamiseks on väga oluline jätkuvalt investeerida masinate ja seadmete uuendamisse. Vähem investeeriti transpordivahenditesse (344 tuhat €), ehitamisse ja rekonstrueerimisse (237 tuhat €), arvutitesse (5 tuhat €) ning ehitiste soetamisse (5 tuhat €). Maasse 2017. aasta esimeses kvartalis ei investeeritud.

Põhivara liigiti suurenesid investeeringud muudesse masinatesse ja seadmetesse, transpordivahenditesse, ehitamisse ja rekonstrueerimisse ning ehitiste soetamisse. Vähenesid arvutitesse tehtud investeeringud.

Joonis 8. Investeeringute jaotumine valmistoituu tootvates ettevõtetes 2018. aasta I kv (%)

Allikas: Statistikaamet

Kaubandus

Eksport oli eelmise aasta sama ajaga võrreldes peaaegu samal tasemel (-1,4%). Esiolulistel andmetel eksportisid ettevõtted 2018. aasta esimeses kvartalis ~30 mln euro eest toodangut. Kõige enam eksporditakse kastmeid, pärme, šokolaadi ja suhkrukondiitritooteid. Olulisemad sihtriigid on Baltimaad, Skandinaavia riigid, Venemaa. Valmistoitutootvate ettevõtete eksport moodustas vaadeldaval perioodil 25% toiduaine- ning ~2% töötleva tööstuse toodangu väljaveost.

Tabel 1. Valmistoitutootvate ettevõtete koondandmed

	I kv 2017	I kv 2018	Muutus (%)
Positsioon majanduses			
Toodangu väärtus, mln €	63,4	59,1	-6,7
Valmistoitutootvate ettevõtete toodangu osatähtsus (%)			
...toiduainetööstuses	17,4	16,1	-1,3 pp
...töötlevas tööstuses	2,6	2,3	-0,3 pp
Majandustegevuse näitajad			
Müügitulu, mln €	63,7	67,5	+6,0
Kulud, mln €	60,1	60,6	+0,8
Kogukasum, mln €	3,6	6,9	+95,5
Puhas lisandväärtus, mln €	13,8	17,7	+27,8
Valmistoitutootvate ettevõtete lisandväärtuse osakaal (%)			
...toiduainetööstuses	18,0	22,5	+4,5 pp
...töötlevas tööstuses	2,3	2,9	+0,5 pp
Töövõime lisandväärtuse alusel, tuh €	5,2	6,7	+29,0
Tööga hõivatute arv valmistoitutootvates ettevõtetes	2648	2623	-0,9
Keskmine brutotunnitasu, €	6,4	6,8	+5,9
Investeeringud			
Investeeringud materiaalsesse põhivarasse, tuh €	1819,8	4797,9	+163,7
...ehitiste soetamine	4,9	0,0	-100
...ehitamine ja rekonstrueerimine	236,6	825,6	+249,0
...transpordivahendid	344,2	550,2	+59,8
...arvutid	4,7	17,9	+282,9
...muud masinad ja seadmed	1229,4	3404,2	+176,9
...maa	-	-	-

pp – protsendipunkti

– kasvanud

– kahanenud